

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет педагогіки та психології

Кафедра історії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

О.А. Кузнецова

28 серпня 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ КРАЇН СВІТУ**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта

Спеціалізація 014.03. Історія

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Історія, правознавство)»

2020 – 2021 навчальний рік

Розробник: доктор історичних наук, професор кафедри історії Буглай Н.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії
Протокол № 1 від «26» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри (Рижева Н.О.)
«26» серпня 2020 р.

Анотація

Дисципліна «Актуальні проблеми історії країн світу» комплексно ознайомлює студентів з актуальними темами циклу «всесвітня історія» та допомагає ознайомитись з новітніми досягненнями вітчизняної та закордонної науки, що присвячені проблемам світової історії. При ознайомленні студентів з актуальними питаннями розвитку країн використовується джерельно-документальна база, в процесі роботи з якою студенти націлені на критичний аналіз джерел, їх порівняльний аналіз та встановлення причинно-наслідкових зв'язків історичних процесів. Хронологічно курс охоплює період кінця XIX – початку XX ст. Це сприяє формуванню у студентів об'єктивного, збалансованого, толерантного погляду на історичні події, що дозволяють осмислити взаємозв'язок національних історичних умов з світовими процесами в контексті цілісної картини історичного розвитку. Курс покликаний сформулювати можливість використовувати набуті знання в майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: історія, країни, актуальні проблеми, світові процеси, наука, хронологія, порівняльний аналіз.

Abstract

The course «Actual problems of the history of the world» comprehensively acquaints students with current topics of the cycle «World History» and helps to get acquainted with the latest achievements of domestic and foreign science, dedicated to the problems of world history. When acquainting students with current issues of development of countries, the source-documentary base is used, in the process of work with which students are aimed at critical analysis of sources, their comparative analysis and establishing causal links of historical processes. Chronologic, the course covers the period of the late XIX - early XX century. This contributes to the formation of students' objective, balanced, tolerant view of historical events, which allows them to understand the relationship of national historical conditions with world processes in the context of a holistic picture of historical development. The course is designed to form an opportunity to use the acquired knowledge in future professional activities.

Keywords: history, countries, actual problems, world processes, science, chronology, comparative analysis.

1. Опис навчальної дисципліни
Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів — 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Варіативна
Індивідуальне науково-дослідне завдання — 1	Спеціальність: 014 Середня освіта Спеціалізація: 014.03 Історія; Освітня програма: Середня освіта (Історія, правознавство)	
Загальна кількість годин — 90		<i>Семестр</i>
		9-й
		<i>Лекції</i>
		8 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		2 год.
		<i>Лабораторні</i>
		<i>Самостійна робота</i>
		80 год.
		<i>Вид контролю:</i> Залік — 9-й семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних — 1 самостійної роботи студента — 3	ступінь: бакалавра	
http://moodle.mdu.edu.ua/my/		

Мова навчання – українська.

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для заочної форми навчання – 90 год.: 10 год. – аудиторні заняття, 80 год. – самостійна робота (11%/89%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: ознайомлення студентів з комплексом знань, умінь і навичок про основні закономірності й тенденції розвитку країн світу в різні історичні періоди та дозволяє ознайомитись з новітніми досягненнями в галузі вітчизняної та закордонної науки з всесвітньої історії та історіографії всесвітньої історії.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з актуальними проблемами історії країн світу різних регіонів в різні періоди часу;
- формування у студентів об'єктивного, збалансованого, толерантного погляду на історичні події;
- охарактеризувати основні напрями роботи з джерельно-документальною базою та історіографією курсу;
- виробити у студентів навички критичного аналізу джерел, порівняльного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- осмислити взаємозв'язок національних історичних умов з світовими процесами в контексті цілісної картини історичного розвитку;
- сформувані можливість використовувати набуті знання в майбутній професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни:

Вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми історії країн світу» доцільно організувати на базі вже вивчених «Актуальні проблеми історії України», «Нової історії країн Європи та Америки», в єдиному контексті з тематикою вивчення дисциплін «Історії міжнародних відносин», «Політології», «Соціології», «Основ економічної теорії», «Міжнародного права», «Новітньої історії країн Європи та Америки» «Новітньої історії країн Азії та Африки» та ін.

Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Програмні результати навчання:

ПРЗ-1. Знає історичну термінологію та наукову періодизацію історичних процесів. Знати основні концептуальні підходи, що використовуються при періодизації вітчизняної та світової історії.

ПРЗ-3. Знає методи формування історичних понять і закономірностей та розуміє взаємозв'язок між ними.

ПРЗ-7. Знання вітчизняної та світової історії: знання основних історичних процесів та подій усіх континентів від давнини до сьогодення, їх взаємозв'язок, сучасні напрями дослідження, закономірностей соціально-економічного розвитку українських земель.

ПРУ-2. Уміє пояснити та провести аналіз суспільних явищ, процесів та тенденцій у державі та світі, концепцію сталого розвитку суспільства..

ПРУ-8. Характеризує об'єктивно та неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів.

ПРУ-15. Уміє збирати, обробляти, узагальнювати інформацію для створення глибокої бази знань про історичні та соціально-економічні та культурні процеси в Україні, на європейському континенті, у світі загалом. Вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, соціально-економічні, правові події та явища.

ПРК-7. Здатний до дослідно-експериментальної роботи в групі. Володіти навичками організації групової науково-дослідної роботи учнів.

ПРА-1. Здатний вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Знання та розуміння предметної області (історія, право) та розуміння професійної діяльності.

ЗК-5. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях. Вміння застосовувати на практиці знання та дослідницькі вміння, здатність до організації і планування, готовність до прийняття самостійних рішень, відповідальність за результати діяльності.

ЗК-7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, вміння правильно розмовляти та писати різними комунікативними стилями, а саме неофіційним, офіційним та науковим.

ЗК-9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, здатність до співпраці, генерувати ідеї, розв'язувати проблеми.

II. Фахові:

ФК-1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності; застосовувати знання про сучасні досягнення з історичної, педагогічної та юридичних наук; здатність аналізувати та оперувати арсеналом сучасної академічної історичної науки, історичними знаннями зі спеціальності; здатність інтегрувати та використовувати у фаховій діяльності знання з гуманітарних дисциплін для аналізу й пояснення історичних фактів, явищ, процесів.

ФК-5. Здатність характеризувати досягнення історичної науки. Здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки). Здатність володіти навичками історіографічного й джерелознавчого аналізу та методами пошуку нових форм дослідження. Здатність вести пошукову краєзнавчу роботу, виявляти, досліджувати та сприяти збереженню історико-культурних пам'яток.

ФК-6. Здатність чітко і логічно відтворювати історичні знання, оцінювати політичні, соціально-економічні, правові факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

ФК-7. Здатність формулювати тексти та короткі описи (есе) на основі сучасної (оновленої) історичної інформації, яка може бути використана в подальшій професійній діяльності (архівах, музеях, місцевих органах влади, журналістиці).

ФК-10. Здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру та історичну національну гідність.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Актуальні проблеми розвитку країн світу останньої третини XIX ст.

Тема 2. Дипломатія в роки Першої світової війни

Тема 3. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин

Тема 4. Зовнішня політика провідних країн світу в 1930-ті роки

Тема 5. Актуальні проблеми історії Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Тема 6. Міжнародні відносини в добу «холодної війни»

Тема 7. Актуальні проблеми історії країн світу у 1970- на початку 1980-х рр.

Тема 8. Нові тенденції розвитку світу другої половини 80-х - початку 90-х рр.

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Актуальні проблеми історії країн світу наприкінці XIX – на початку XX ст.

Тема 1. Актуальні проблеми розвитку країн світу останньої третини XIX ст.

Німеччина в 1871-1914 рр. Створення Німецької імперії. Конституція 1871 р. Економічна і соціальна політика Бісмарка. Готська програма соціал-демократії. Вільгельм II. Перехід Німеччини до «світової політики». Англія в 1870-1914 рр. Економічний розвиток. Втрата промислової та торговельної першості. Особливості розвитку робітничого руху в Англії. Реформи Д. Ллойд-Джорджа. Колоніальна політика держави. Підготовка до війни. Третя республіка у Франції. Особливості економічного розвитку. Конституція Третьої республіки. Внутрішня та зовнішня політика. США в 1877-1914 рр. Антимонопольне законодавство. Закон Шермана. «Справедливий курс» Т. Рузвельта. «Нова демократія» В. Вільсона. Зовнішня політика. Зовнішньополітичні пріоритети провідних країн світу наприкінці XIX – на початку XX ст. Союз трьох імператорів. Ускладнення міжнародної обстановки останньої третини XIX ст. Створення Троїстого союзу. Посилення англо-німецьких протиріч. Міжнародні кризи і конфлікти початку XX ст. Балкани. Гонка озброєнь. Утворення Антанти.

Тема 2. Дипломатія в роки Першої світової війни

Протистояння військово-політичних блоків. Причини і початок Першої світової війни. План «Шліффена». «Бліцкриг». Стратегічні плани противників. Липнева криза 1914 року. Вступ у війну великих держав. Боротьба за союзників як провідна тенденція дипломатії в період війни. Вступ у війну Японії, Туреччини, Італії, Румунії. Боротьба за союзників на Балканах. Вступ у війну США. Міжнародні відносини наприкінці війни. Сепаратний вихід Росії з війни. Поразка Німеччини і її союзників. Підсумки та наслідки Першої світової війни.

Кредит 2. Актуальні проблеми історії країн світу в 1918-1945 рр.

Тема 3. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин

Геополітичні зміни у світі після Першої світової війни. Позиції країн на Паризькій мирній конференції 1919-1920 рр.. Основні положення Версальського договору. Повоєнні договори з союзниками Німеччини по Першій світовій війні. Утворення та діяльність Ліги Націй. Основні угоди Вашингтонської конференції 1921-1922 рр. Позитиви та недоліки системи міжнародних відносин міжвоєнної доби.

Світові проблеми у 1920-х роках XX ст. Країни світу в період тимчасової стабілізації. Головні проблеми міжнародних відносин у 1920-ті роки. Міжнародні конференції 20-х років XX ст., їх рішення. Генуезька, Гаазька, Лозаннська та Локарнська міжнародні конференції. Російсько-німецький чинник міжнародних відносин. Договір у Рапалло. Міжнародні відносини в Європі в другій половині 20-х років XX століття. Плани Ч. Дауеса та О. Юнга. Пакт Бріана-Келлога. Вплив світової економічної кризи 1929-1933 років на міжнародні відносини.

Тема 4. Зовнішня політика провідних країн світу в 1930-ті роки

Зовнішньополітичні пріоритети провідних країн світу (США, Англії, Франції). Загострення англо-німецьких суперечностей. Відмова Німеччини від дотримання статей Версальського договору. Експансіоністські претензії Італії. Зовнішньополітичні пріоритети СРСР. Зростання агресивності Японії, вторгнення до Китаю. Підготування Німеччини до війни. Діяльність Ліги Націй в умовах наростання воєнної небезпеки. Напад Італії на Ефіопію. Вісь Берлін-Рим-Токіо. Політика «умиротворення» агресорів. Загарбання Німеччиною Австрії. Мюнхенська угода і загарбання Чехословаччини. Німецькі претензії до

Литви і Польщі. Англо-франко-радянські переговори 1939 р. Радянсько-німецький пакт від 23 серпня 1939 р. і таємний додатковий протокол до нього. Вплив угоди на подальший розвиток перебіг подій у Європі. Позитиви та недоліки Версальсько-Вашингтонської системи.

Тема 5. Актуальні проблеми історії Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Друга світова війна – результат загострення суперечностей між великими державами. Напад Німеччини на Польщу. «Дивна війна» на Заході. Окупація Німеччиною Данії, Норвегії, Голландії, Бельгії, Люксембургу. Поразка Франції. Доля Західної країни, Західної Білорусії, Північної Буковини, Бессарабії, держав Прибалтики. Напад СРСР на Фінляндію. Створення антигітлерівської коаліції. Тегеранська конференція. Проблеми відкриття другого фронту в міжнародних відносинах. Значення Вступ США у Другу світову війну. Основні питання Кримської (Ялтинської), Сан-Франциської та Потсдамської конференцій 1945 р.: створення засад нової системи міжнародних відносин.

Кредит 3. Актуальні проблеми історії країн світу в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.

Тема 6. Міжнародні відносини в добу «холодної війни»

Геополітичні зміни в світі після Другої світової війни та формування нової системи міжнародних відносин. Початок ядерної ери. Фултонська промова Черчілля. Паризька конференція. «Доктрина Трумена» і «План Маршалла». Особливості повоєнного врегулювання в Європі та на Далекому Сході. Утворення та діяльність ООН. «Холодна війна» та становлення біполярної структури світу. Утворення НАТО та ОВД. Процес деколонізації у повоєнному світі. Створення та діяльність Руху Неприєднання. Регіональні конфлікти.

Тема 7. Актуальні проблеми історії країн світу у 1970 - на початку 1980-х рр.

Проблеми міжнародних систем у 1970-1980-х рр. Міжнародні відносини першої половини 1970-х років. Радянсько-американські відносини. Передумови розрядки міжнародної напруженості в першій половині 70-х рр. ХХ ст. «Нова східна політика» ФРН. Досягнення «стратегічного паритету» між СРСР та США. Гельсінкський процес. Підписання Заключного акта НБСЄ. Наростання суперечностей світового розвитку. Вступ радянських військ у Афганістан. Криза політики розрядки та посилення конфронтації між Заходом і Сходом.

Тема 8. Нові тенденції розвитку світу другої половини 80-х - початку 90-х рр.

Новий курс СРСР у зовнішній політиці. Радянсько-американське домовленості та їх вплив на світові процеси. Перехід від конфронтації до співробітництва. Крах тоталітарних режимів та демократичні революції в Центрально-Східній Європі. Остаточне врегулювання німецької проблеми. Розпад СРСР та утворення СНД. Завершення та наслідки «холодної війни». Переговори з роззброєння у 80-ті роки.

Глобальні виклики постбіполярних часів. Тенденції міжнародних відносин на рубежі 1990-х-2000-х років. Глобальні проблеми міжнародних відносин. Локальні та регіональні конфлікти в міжнародних відносинах. Країни Європейського Союзу в міжнародних відносинах. Сучасний стан і перспективи розвитку міжнародних відносин. Міжнародні організації в сучасному світі. Основні напрями зовнішньої політики країн світу на сучасному етапі.

**3. Структура навчальної дисципліни
Заочна форма навчання**

Назви змістових кредитів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	сем	с.р.
1	2	3	4	5
I СЕМЕСТР				
Кредит 1. Актуальні проблеми історії країн світу наприкінці XIX – на початку XX ст.				
Тема 1. Актуальні проблеми розвитку країн світу останньої третини XIX ст.	15	2	-	13
Тема 2. Дипломатія в роки Першої світової війни.	15	2	-	13
Усього:	30	4	-	26
Кредит 2. Актуальні проблеми історії країн світу в 1918-1945 рр.				
Тема 3. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин	10	-	-	10
Тема 4. Зовнішня політика провідних країн світу в 1930-ті роки	10	-	-	10
Тема 5. Актуальні проблеми історії Другої світової війни (1939-1945 рр.)	10	2	2	6
Усього:	30	2	2	26
Кредит 3. Актуальні проблеми історії країн світу в другій половині XX – на початку XXI ст.				
Тема 6. Міжнародні відносини в добу «холодної війни».	10	2	-	8
Тема 7. Актуальні проблеми історії країн світу у 1970-на початку 1980-х рр.	10	-	-	10
Тема 8. Нові тенденції розвитку світу другої половини 80-х – початку 90-х рр.	10	-	-	10
Усього:	30	2	2	28
Усього годин за I семестр:	90	8	2	80
Усього годин за курс:	90	8	2	80

**4. Теми лекційних занять
Заочна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Актуальні проблеми історії країн світу наприкінці XIX – на початку XX ст.		
1	Актуальні проблеми розвитку країн світу останньої третини XIX ст.	2
2	Дипломатія в роки Першої світової війни	2
Кредит 2. Актуальні проблеми історії країн світу в 1918-1945 рр.		
3	Актуальні проблеми історії Другої світової війни (1939-1945 рр.)	2
Кредит 3. Актуальні проблеми історії країн світу в другій половині XX – на початку XXI ст.		

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Актуальні проблеми історії країн світу наприкінці XIX – на початку XX ст.		
4	Міжнародні відносини в добу «холодної війни».	2
Усього:		8

5. Теми практичних, семінарських занять Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 2. Актуальні проблеми історії країн світу в 1918-1945 рр.		
1	Актуальні проблеми історії Другої світової війни (1939-1945 рр.)	2
Усього:		2

6. Лабораторні заняття

Робочим планом не передбачено

7. Самостійна робота Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Актуальні проблеми історії країн світу наприкінці XIX – на початку XX ст.		
1	Актуальні проблеми розвитку країн світу останньої третини XIX ст.	13
2	Дипломатія в роки Першої світової війни	13
Кредит 2. Актуальні проблеми історії країн світу в 1918-1945 рр.		
3	Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин	10
4	Зовнішня політика Німеччини (1933-1939 рр.)	10
5	Актуальні проблеми історії Другої світової війни (1939-1945 рр.)	6
Кредит 3. Актуальні проблеми історії країн світу в другій половині XX – на початку XXI ст.		
6	Міжнародні відносини в добу «холодної війни».	8
7	Актуальні проблеми історії країн світу у 1970- на початку 1980-х рр.	10
8	Нові тенденції розвитку світу другої половини 80-х – початку 90-х рр.	10
Усього:		80

8. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання складається з двох напрямів :

I – підготовка доповіді з висвітленням проблем «Новітньої історії країн Європи та Америки» (для студентів ДФН).

II – підготовка та захист контрольної роботи з висвітленням проблем «Новітньої історії країн Європи та Америки» (для студентів ЗФН).

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Зміст курсу поділений на 3 кредити. Кожний кредит включає в себе лекції, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу даної частини курсу.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на семінарських заняттях:

Студенту виставляється відмінно якщо він вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Студенту виставляється дуже добре якщо він володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, але допускає несуттєві неточності при викладенні та порівнянні.

Студенту виставляється добре якщо він володіє певним обсягом матеріалу хоча допускає несуттєві неточності при його аналізі та не має достатніх знань та умінь для формулювання висновків.

Студенту виставляється достатньо якщо він володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

Студенту виставляється задовільно якщо він володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота								КР	Накопичувальні бали (сума)
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100	300/100
20	30	20	30	20	30	20	30		

*Примітка. Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

9. Засоби дігностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

11. Рекомендована література

Базова

1. Арах М. Европейский союз: видение политического объединения. – М., 1998.
2. Андреев В.Г. Геополитика и мировые войны XX века. // США-Канада: экономика, политика, культура. – 1999. – №11.
3. Арбатов Г. Свидетельство современника. – М., 1991.
4. Арон Р. Мир і війна між націями. – К., 2015.
5. Бажанов Е.П. Советско-китайские отношения (уроки истории и современность) // Новая и новейшая история. – 1989. – № 2-3.
6. Барановский В.Г. ЕС в системе международных отношений. – М., 2018.
7. Барановский В.Г. Западная Европа: военно-политическая интеграция. – М., 1986.
8. Белецкий В.Н. За столом переговоров. Обсуждение германских дел на послевоенных совещаниях и встречах. – М., 1979
9. Бжезинский З. Великая шахматная доска: Господство Америки и его геостратегические императивы. – М., 1998.
10. Борисов Р.В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. – М., 1982.
11. Борьба СССР против ядерной опасности, гонки вооружений, за разоружие: Документы и материалы. – М., 1987.
12. Борко Ю.А. От европейской идеи – к единой Европе. – М., 2016.
13. Валента И. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. – М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. – М., 1993.
15. Внешняя политика Советского Союза и международные отношения. 1964-1980: Сборник документов. – М., 1962-1981

16. Вторая мировая война. Актуальные проблемы. – М., 1995.
17. Гальчинський А.С. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи: Методологічні аспекти. – К.: Либідь, 2016.
18. Гвоздарев Б.И. Организация американских государств. – М., 2017.
19. Гиренко Ю.С. Сталин-Тито. – М., 1991.
20. Глухарев Л.И. Европейские сообщества: в поисках новой стратегии. – М., 1990.
21. Грайнер Б. Американская внешняя политика от Трумена до наших дней. – М., 1986.
22. Громыко А. Внешняя политика США: уроки и действительность. 60 - 70-е годы. – М., 1978.
23. Движение неприсоединения в документах и материалах. – М., 1975.
24. Джонсон П. Современность. Мир с двадцатых по девяностые годы. – М., 1995.
25. Диалог в Гаване. Карибский кризис. Документы // Международная жизнь. 1992. № 10; 1993. № 1.
26. Дипломатия развивающихся государств. – М., 1976.
27. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Международная жизнь. – 1992. – № 7
28. Добрынин А.Ф. Сугубо доверительно. Посол в Вашингтоне при шести президентах США (1962 -1986). – М., 1997
29. Дюррозель Ж.Б. Історія дипломатії від 1919 р. до наших часів. – К., 1995.
30. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів. – Ніжин, 2000.
31. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945). – М. 1996.
32. Дейвіс Н. Європа: Історія/ Пер з англ.. – К.: Основи, 2000.
33. Дубинин Ю.А., Мартынов Б.Ф., Юрьева Т.В. История международных отношений (1975-1991 гг.): Учебник. – М., 2006.
34. Европа между миром и войной. 1918-1939. – М., 1992.
35. Эдельман Дж. Р. Прелюдия холодной войны: к истории советско-американских отношений. // Вопросы истории. – 1991. – № 6.
36. Зовнішня політика України – 2006: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети / За ред. Г.М Перепелиці. – К.: ВД «Стилос», 2007.
37. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003) / Відп. Ред.. С.В. Віднянський. – К.: Генеза, 2004.
38. История европейской интеграции. 1945 - 1994. – М., 1995.
39. История международных отношений на Дальнем Востоке. Хабаровск, 1965.
40. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945). Навчальний посібник. – К., 2001.
41. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник. – К., 2003.
42. Иванов А.Г. Великобритания и мюнхенский уговор / В свете архивных документов// Новая и новейшая история. – 1988. – №6.
43. Илюхина Р.М. Лига Наций 1919-1934. – М., 1972.
44. Історія сучасного світу: Навч. –метод. посіб. для самост. вивч. дисц./ В.Ф. Салабай, І.Д. Дудко, Л.О. Титаренко та ін. – К.: КНЕУ, 2006.
45. Как принималось решение о возведении берлинской стены. // Новая и новейшая история. – 1999. – №2.
46. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года. – М., 2000.

47. Калядин А. проблемы запрещения испытаний и распространения ядерного оружия. – М., 1976.
48. Карягин В. Берлин от «железного занавеса» до бетонной стены // Международная жизнь. – 1991. – № 4 – 8.
49. Кашлев Ю. Общеввропейский процесс: вчера, сегодня, завтра. – М., 1990.
50. Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997.
51. Кисилев В.И. Палестинская проблема в международных отношениях: региональный аспект. – М., 1998.
52. Кокошин А.А. В поисках выхода. Военно-политические аспекты международной безопасности. – М., 1989.
53. Корниенко Г.М. Новое о Карибском кризисе // Новая и новейшая история. – 1991. – № 3.
54. Корниенко Г.М. Холодная война. Свидетельство ее участника. – М., 1994.
55. Копйка В., Шинкаренко Т. Европейський Союз: заснування і етапи становлення. – К., 2001.
56. Крушинський В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика. 1945–1980. Дати. Події. Факти. Навч. посіб. Для студентів гуманітарних спеціальностей ВНЗ / В.Ю. Крушинський, В.А. Манжола. – К.: Либідь, 2007.
57. Кулик Б.Т. США и Тайвань против КНР. 1949-1957 // Новая и новейшая история. – 1995. – № 5.
58. Куманев Г.А., Селезнев Г.К. Американская политика «новых рубежей» в Латинской Америке. – М., 1972.
59. Латинская Америка в международных отношениях. XX век: В 2 т. – М., 1988.
60. Лебедев А. Очерки британской внешней политики. 60 - 80-е годы. – М., 1988.
61. Ледовский А.М. Переговоры И.В. Сталина с Мао Цзедунем в декабре 1949 – феврале 1950 // Новая и новейшая история. – 1997. – № 1.
62. Максимычев И. Конец Берлинской стены. // Международная жизнь. – 1991. – №2.
63. Манжола В.А. Ядерное оружие Франции и вопросы европейской безопасности. – К., 1989.
64. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки): Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вузів/ В.А. Манжола, М.М. Білоусов, Л.Ф. Гайдуков та ін.. – К., Либідь, 2003.
65. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг. – М. 1996.
66. Международные конфликты. – М.. 1972.
67. Международные отношения в Азиатско-Тихоокеанском регионе. – М., 1979.
68. Международные отношения на Дальнем Востоке в послевоенные годы: В 2 т. – М., 1978.
69. Мельников Е. Корейская война 1950 – 1953 гг. размышления о причинах конфликта и его действующих лицах // Международная жизнь. – 1995. – № 8.
70. Морозов Г. Лига Наций – взгляд через полвека. // Вопросы истории. – 1992. – №2-3.
71. Морозов Г.И. Международный терроризм. // США: экономика, политика, идеология. – 1997. – №2.
72. Мусатов В.Л. СССР и венгерские события 1956 г. Новые архивные материалы // Новая и новейшая история. – 1993. – № 1
- 73 Наринский М.М. СССР и «план Маршалла». По материалам архива Президента РФ // Новая и новейшая история. – 1993. – № 2

74. Наринский М.М. Берлинский кризис (1948-1949 гг.). Новые документы из российских архивов. // Новая и новейшая история. – 1995. – №3.
75. Нариси з історії (1901-1945) ХХ століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. – К., 1998.
76. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків–засновників Європейського Союзу. – К., 2009.
77. Организация африканского единства: Сборник документов. – М., 1970.
78. Организация Объединенных Наций: Сборник документов. – М., 1981.
79. Орлик И.И. Запад и Прага в 1968 г. // Новая и новейшая история. – 1996. – № 3.
80. Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1999.
81. Пахненко Г. Анатомия одного политического решения: К 45-летию плана Маршалла // Международная жизнь. – 1992. – № 5
82. Первая мировая война и проблемы политического переустройства Центральной и Юго-Восточной Европы. – М., 1991.
83. Петров Д.В. внешняя политика Японии после второй мировой войны. – М., 1993.
84. Пихоя Р.Г. Чехословакия, 1968. Взгляд из Москвы. По документам ЦК КПСС // Новая и новейшая история. 1994. № 6; 1995. № 1
85. Политические кризисы и конфликты 50 – 60-х годов в Восточной Европе. – М., 1993.
86. Політична історія ХХ ст.: навчально–методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / В.Ф. Салабай, Я.А. Титаренко, Л.О. Панчук та ін. – К., 2002.
87. Политические переговоры – СССР, Великобританки и Франции 1939г. в свете французских дипломатических документов / Новая и новейшая история. -1989 – № 6.
88. Примаков Е.М. Анатомия ближневосточного конфликта. – М., 1984.
89. Радионов А.А. Записки посла СССР а Пакистане. 1971 – 1974 // Новая и новейшая история. 1997. № 1 – 2
90. Рахманинов Ю.Н. Послевоенное урегулирование в Европе. – М., 1984
91. Рогов С.М. 11 сентября 2001 года: реакция США. // США-Канада: экономика, политика, культура. – 2001. – №11.
92. Розанцева Н.А. ООН в алжирской политике де Голля (1958 – 1962) // Новая и новейшая история. – 1995. – № 4
93. Рошин А. ООН и «холодная война» // Новая и новейшая история. – 1991. – № 5
94. Рошин А. Так начиналась ООН // Международная жизнь. – 1992. – № 7
95. Рошин А. Международная безопасность и ядерное оружие. – М., 1979
96. Рошин А. Послевоенное урегулирование в Европе. – М., 1989
97. Рубан С.Н. Участие СССР в корейской войне (новые документы) // Вопросы истории. – 1994. – № 11
98. Сардачук П.Д., Сагайдак О.П. Україна в двосторонніх міжнародних відносинах (кінець ХХ – початок ХХІ століть): Навч.-довід. посібник. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2005.
99. Сич О.І. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919–1939): Навч. посібн. – Чернівці: Наші книги. – 2008.
100. Сич О.І. Світ в другій половині ХХ – на початку ХХІ : основні тенденції політичного та соціально–економічного розвитку: Навч. посібн. – Чернівці, 2010.
101. Современные международные отношения.: Учебник. – М., 2000.
102. Сборник действующих договоров, соглашений и конвенций, заключенных СССР с иностранными государствами. – М., 1954.

103. Сборник документов и материалов по Японии. 1951 – 1953. – М., 1954.
104. Сборник основных документов по вопросам советско-японских отношений. 1954 – 1972 гг. – М., 1973.
105. Секретная советско-югославская переписка 1948 г. // Вопросы истории. – 1992. – № 4 – 7.
106. Славинский Б.Н. Советская оккупация Курильских островов (август – сентябрь 1945). – М., 1993.
107. Советская внешняя политика в годы «холодной войны». – М., 1995.
108. Советская внешняя политика в ретроспективе. 1917 – 1991. – М., 1993.
109. СССР в борьбе за безопасность и сотрудничество в Европе. 1964 – 1987: Сборник документов. – М., 1988.
110. СССР в мировом сообществе: от старого мышления к новому. – М., 1990.
111. СССР и восточноевропейские страны в 1994 – 1949 гг. – М., 1995.
112. Стрижов Ю. СССР и создание государства Израиль // Международная жизнь. – 1995. – № 11 – 12.
113. Суэцкий канал: Сборник документов. – М., 1957.
114. Текст Североатлантического договора // Международные отношения и внешняя политика СССР: Сборник документов. 1871 – 1957. – М., 1957.
115. Типпельскирх К. История Второй мировой войны. – Т.1-2. -М., 1995.
116. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. – Т. 1-2. – К.: Основи, 1995.
117. Тоталитаризм в Европе XX века. Из истории идеологий, движений, режимов и их преодоления. – М., 1996.
118. Топорнин Б.Н. Европейская интеграция : правовые проблемы. – М., 1992
119. Топорнин Б.Н. Европейское право. – М., 1998
120. Трубайчук А.Ф. Друга світова війна. – К.: Либідь, 1999.
121. Тюлин И.Г. Внешнеполитическая мысль современной Франции. – М., 1988.
122. 1939 год: уроки истории. – М., 1990.
123. Україна у міжнародних відносинах ХХ століття: Навч. посібн./ За ред.. проф. Малика Я.Й. – Львів: Світ, 2004.
124. Федоренко Н.Т. Сталин и Мао Цзедун // Новая и новейшая история. 1991. № 1.
125. Филлитов А.М. Германский вопрос: от раскола к объединению. – М., 1993.
126. Фридрих К., Бжезинский З. Тоталитарная диктатура и демократия. – М., 1991.
127. Холодная война. Новые подходы, новые документы. – М., 1995.
128. Цветков Г.Н. СССР и США: отношения, влияющие на судьбы мира. К., 1988.
129. Цветков Г.М. Міжнародні відносини і зовнішня політика в 1917- 1945рр. Навч. посіб. для студентів ВНЗ. – К.: Либідь, 1997.
130. Цимбалістий В.Ф. Теорія міжнародних відносин: Навчальний посібник, 3–те вид. стереотипне. – Львів: Новий світ, 2006.
131. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: Підручник. – К: Либідь, 2006.
132. Чекаленко Л. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. – 2 вид. – К.: Кондор, 2011.
133. Чувахин Д. С. Записки советского посла в Израиле. 1964 – 1967 // Новая и новейшая история. 1996. № 5.
134. Шлезингер А. Некоторые уроки «холодной войны» // Новая и новейшая история. 1991. № 1.
135. Шпенглер Освальд. Закат Европы. –Т.1. – М.: Мысль, 1993.

136. Эдельман Дж. Прелюдия «холодной войны»: к истории советско-американских отношений // Вопросы истории. – 1991. – № 6.
137. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М.: Республика, 1994.

Допоміжна

1. Авраменко С. Актуальные проблемы Западной Европы: экономика, политика и идеология. – М., 1990.
2. Адибеков Р. Коминформ и послевоенная Европа (1947-1956). – М., 1994.
3. Батюк В. Геополитический контекст начала холодной войны: уроки для 90-х/ США //ЭПИ. – 1994, – №8-10.
4. Белоус В. На пути к глобальной безопасности. МЭМО, 1999, №9.
5. Белоусов М. Участие Украинской ССР во взаимодействии стран социализма в ООН/ Весник КГУ. – 1982. – №14.
6. Борко Ю. Общеввропейский дом: что мы о нем думаем? – М., 1991.
7. Брандт В. Воспоминания. – М., 1991.
8. Богомолов О. Перед вызовами глобализма //Свободная мысль. – 2003. – №8.
9. Бузгалин А. Призрак антиглобализма //Свободная мысль. – 2003. – №1.
10. Бусыгина И.М. Стратегия европейских регионов в контексте интеграции и глобализации. – М., 2002.
11. Быков А.И. Вызовы глобализации и перспективы европейской интеграции. – М., 2004.
12. Весник МИД СССР, 1990.
13. Волощук П. Адаптация НАТО к новым мировым реалиям, Подтекст, 1997, №5-6.
14. Воронов К. Будущее Европы: безопасность через международные отношения МЭМО, 1998, №3.
15. Грани глобализации. Трудные вопросы современного развития. – М., 2003.
- Горбатчук Г. Кудряченко. Відносини ФРН-НДР: від визначення до єднання. – К., 1994.
16. Гудич Ф. Місце і роль України в новому геополітичному просторі. Нова політика, 1998, №5.
17. Данилевский Н.Я. Россия и Европа. – М., 2002.
18. Договор об окончательном урегулировании в отношении Германии. 1990.
19. Глинкина С.П., Куликова Н.В. Глобальный кризис и его особенности в новых странах – членах ЕС // Новая и новейшая история. – 2010. – № 2.
20. Иноземцев В. Несколько гипотез о мировом порядке XXI века //Свободная мысль. – 2003. – №10,11,12.
21. Иноземцев В. Расколота цивилизация. – М., 1999.
22. История международных отношений и внешней политики СССР в трех томах. – М., 1986-1987.
23. Коппель О, Пархомчук О. Міжнародні відносини ХХ сторіччя. – К., 1999.
24. Катляр В.С. «Развитие стратегических концепций США и НАТО после 11 сентября 2001 года». – М., 2003.
25. Кофі Аннан. Ми народи. Роль Організації Об'єднаних Націй у ХХІ столітті. –К., 2001
26. Кривожиha В.И. Борьба с терроризмом: перспективы сотрудничества России и Запада. – М., 2002.
27. Лакер У. Терроризм в эпоху постмодернизма // США: экономика, политика, идеология. – 1997. – №2.
28. Мирский Г. Еще раз о распаде СССР и этнических конфликтах. МЭМО, 1997, №2.

29. Немчинов И. Украинский ответ на геополитические вызовы. Подтекст, 1998, №27, 28.
30. Политические кризисы и конфликты 50-60 гг. в Восточной Европе. – М., 1993г.
31. Скороход Л. Скороход Ю. Миротворча діяльність на тернах СНД. Політична думка, 1997, №11.
32. Страны Центральной и Восточной Европы на пути в Европейский союз. – М., 2002.
33. Тимербаев Р. Контроль за ограничением вооружений и разоружением. – М., 1983.
34. Толстов С. Європейська безпека в умовах багатопольярного світу // Зовнішні справи. – 2010. – № 3-4.
35. Уткин А. Будущее Запада. – Свободная мысль. – 2003. – №2.
36. Чекаленко Л. Україна і Республіка Польща: від історичних стереотипів до стратегічного партнерства // Зовнішні справи. – 2010. – № 3-4.
37. Черемин С.Е. Россия в условиях глобализации мировой экономики. – М., 2001.
38. Шемятенков В.Г. Европейская интеграция. – М., 2003.

12. Інформаційні ресурси

Європейська історія – <http://library.byu.edu/-rdh/>
Європейський Союз – <http://europa.eu.int>
Історія зарубіжних держав – <http://www.mavicanet>
Історія війн – <http://www.militera.lib.ru>
Історія США – <http://www.msstate.edu/archives/>
Мережа міжнародних організацій – <http://www.ned.org>
Світова політика – <http://www.globalpolicy.org/resource/>